

"Οι επενδύσεις στην έρευνα οδηγούν γρήγορα σε σημαντικά αποτελέσματα, αρκεί να υπάρχει ορθολογισμός και σωστός σχεδιασμός"

Συνέντευξη με τον Δημήτριο Α. Κυριακίδη, Καθηγητή Βιοχημείας του ΑΠΘ και Διευθυντή του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών

▼ **Αναλάβετε πριν 10 περίπου μήνες Διευθυντής σε ένα από τα μεγαλύτερα ερευνητικά κέντρα της χώρας. Ποιοι είναι οι βασικοί στόχοι και οι προτεραιότητες του ΕΙΕ για τα επόμενα χρόνια; Πώς εκτιμάτε τα αποτελέσματα της πρόσφατης αξιολόγησης των ερευνητικών κέντρων για τα Ινστιτούτα του ΕΙΕ;**

▲ Το ΕΙΕ έχει μακρά ιστορία και παράδοση σε θέματα έρευνας, τόσο στις ανθρωπιστικές όσο και στις θετικές επιστήμες. Αποτέλεσμα αυτής της παράδοσης και της επιστημοσύνης των ανθρώπων του είναι ότι, παρά τις οικονομικές δυσκολίες των τελευταίων χρόνων, η πορεία του Ιδρύματος είναι ανοδική.

Όσον αφορά τις προτεραιότητες του ΕΙΕ, κύριος στόχος του Ιδρύματος αλλά και δικός μου είναι να εκσυγχρονιστούν οι εσωτερικές δομές διοίκησης και, ταυτόχρονα, οι επιστήμονες του ΕΙΕ να ανταποκριθούν επιτυχώς στις απαιτήσεις της σύγχρονης επιστήμης.

Από τον πρώτο κιάλας μήνα της θητείας μου είχαμε να αντιμετωπίσουμε τη σημαντική πρόκληση της αξιολόγησης του έργου των Ινστιτούτων του ΕΙΕ. Το αποτέλεσμα της αξιολόγησης ήταν ιδιαίτερα θετικό, καθώς 3 Ινστιτούτα μας κρίθηκαν με "άριστα" και 3 με "λίαν καλώς". Αυτό, αφενός μεταφράζεται σε εισροή στο Κέντρο περίπου 2.8 εκατ. ευρώ και, αφετέρου, αποδεικνύει ότι οι ερευνητές του ΕΙΕ εργάζονται με σύνεση και ιδιαίτερο ζήλο, σύμφωνα με τις επιταγές της σημερινής κοινωνίας.

Η Πολιτεία καλύπτει μόνο τα έξοδα μισθοδοσίας, και αυτά όχι στο 100%, όπως θα έπρεπε. Εάν θέλουμε να αναπτύξουμε ερευνητικές ομάδες, συνεργασίες, υποδομές κ.ά., απαιτούνται περαιτέρω πρωτοβουλίες για την εξασφάλιση πόρων από εθνικά ή ευρωπαϊκά προγράμματα. Η εισροή περισσότερων ερευνητικών έργων και η αύξηση των πόρων θα οδηγήσει σε μεγαλύτερο αριθμό νέων που θα ασχοληθούν με την έρευνα. Η διαδικασία της ένταξης των νέων επιστημόνων στον τροχό της έρευνας δεν είναι απλή, απαιτεί μια περίοδο "επάσης", και διαρκεί συνήθως 5-10 χρόνια.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το ΕΙΕ διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο σε τομείς όπως η βιολογία και η χημεία, καθώς τα αντίστοιχα Ινστιτούτα έχουν ήδη μπει στο στίβο του ανταγωνισμού και συμμετέχουν σε πολλά επιστημονικά δίκτυα και ερευνητικά έργα. Το παράδειγμα αυτό ακολουθούν σταδιακά και τα υπόλοιπα Ινστιτούτα, που πλέον αναζητούν εξωτερικές συνεργασίες που θα τους επιτρέψει να αυξήσουν τους πόρους τους και να στραφούν σε νέα αντικείμενα. Το έργο των ανθρωπιστικών Ινστιτούτων είναι ιδιαίτερα σημαντικό,

καθώς αφορά την ιστορία, την παράδοση και τον πολιτισμό της χώρας μας που πρέπει πραγματικά να αναδεικνύεται όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό.

Σημαντικός είναι και ο ρόλος του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης για την ελληνική ακαδημαϊκή, ερευνητική και επιχειρηματική κοινότητα. Η Βιβλιοθήκη Επιστήμης και Τεχνολογίας του ΕΚΤ, εκσυγχρονίζοντας την τεχνολογική της υποδομή και εμπλουτίζοντας τις συλλογές της με ηλεκτρονικό περιεχόμενο, προσφέρει προηγμένες υπηρεσίες ψηφιακής βιβλιοθήκης, παρέχοντας πρόσβαση στην ελληνική και διεθνή επιστημονική γνώση. Παράλληλα, οι υπηρεσίες πληροφόρησης και υποστήριξης για ερευνητικά προγράμματα και για μεταφορά τεχνολογίας συμβάλλουν καθοριστικά στην επιτυχημένη παρουσία των ελληνικών ερευνητικών ομάδων στον Ευρωπαϊκό Χώρο και στη σύνδεση έρευνας και παραγωγής.

▼ **Η προώθηση της επιστημονικής αριστείας και η αξιολόγηση είναι δύο από τα θέματα που αποτελούν πλέον προτεραιότητα σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Πρόσφατα ολοκληρώθηκε η αξιολόγηση των ερευνητικών κέντρων της ΓΓΕΤ. Ως πρόεδρος της Συνόδου των Διευθυντών των Ερευνητικών Κέντρων, πώς σχολιάζετε τα αποτελέσματα αυτής της αξιολόγησης;**

▲ Παρά τις πολλές συζητήσεις για αυτό το θέμα, η πρόσφατη αξιολόγηση των ερευνητικών κέντρων, τρίτη κατά σειρά, πήγε καλά. Ίσως καλύτερα από τις άλλες φορές. Η αξιολόγηση ήταν προς τη σωστή κατεύθυνση, καθώς ανέδειξε τα δυνατά χαρακτηριστικά αλλά και τις αδυναμίες κάθε Ινστιτούτου. Έδειξε ποια Ινστιτούτα προηγούνται σε ανταγωνιστικά προγράμματα και υποδομές, καθώς και ποια έχουν διάφορες αδυναμίες, π.χ. χώρων και εξοπλισμού, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να δείξουν την ανάλογη πρόοδο. Στο σημείο αυτό, πρέπει να αναφέρω πως μια από τις δικές μου προτεραιότητες είναι να αναπτυχθούν τα Ινστιτούτα του ΕΙΕ όσο πιο αυτοδύναμα γίνεται, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα ακόμα και επέκτασής τους, εφόσον το επιτρέψουν οι πόροι τους.

Ωστόσο τα Ινστιτούτα που κάνουν πολύ καλή δουλειά αναδείχθηκαν, παίρνοντας υψηλή βαθμολογία και ανάλογη χρηματοδότηση. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, τα περισσότερα Ινστιτούτα που άριστευσαν προέρχονται από το ΕΙΕ, το ΙΤΕ και το ΕΚΕΤΑ.

Γενικά, η αξιολόγηση ήταν ένα θετικό βήμα και μακάρι τα Πανεπιστήμια και ΤΕΙ της χώρας να προχωρήσουν προς αυτή τη κατεύθυνση.

▼ **Αυτή την περίοδο προετοιμάζεται το υπόβαθρο της ερευνητικής και τεχνολογικής πολιτικής για τα επόμενα χρόνια, με αναδιάρθρωση του ερευνητικού συστήματος της χώρας και αλλαγή του θεσμικού πλαισίου για την έρευνα. Ποιοι είναι οι βασικοί άξονες αυτού του νέου σχεδιασμού;**

▲ Θα είναι ένας καινούργιος νόμος, με διαφορετική φιλοσοφία για τη χρηματοδότηση της βασικής και της εφαρμοσμένης έρευνας στη χώρα μας. Θα δημιουργηθούν νέες δομές, με προτεραιότητα στις νέες ομάδες και τους επαναπατριζόμενους ερευνητές. Μια σημαντική αλλαγή προς τη σωστή κατεύθυνση είναι ότι θεσμοθετείται ένα νέο όργανο αρμόδιο για τη χρηματοδότηση της έρευνας, με βάση τις αρχές της αριστείας και της ανταγωνιστικότητας. Δεν θα εμπλέκονται πλέον πολλά και διαφορετικά Υπουργεία, και ο Έλληνας ερευνητής θα έχει μια σαφή και ολοκληρωμένη εικόνα για τα διαθέσιμα χρήματα και τις δυνατότητες που προσφέρονται κατ' έτος. Η επιλογή των καλύτερων προτάσεων θα γίνεται σε ανταγωνιστική βάση από ξένους αξιολογητές. Ελπίζω ότι μέχρι τέλος Απριλίου θα ανακοινωθεί αυτό το σχέδιο νόμου, ώστε να ξεκινήσει η δημόσια διαβούλευση και οι σχετικές διαδικασίες.

Σε γενικές γραμμές, αλλάζει η φιλοσοφία και αξιολογούνται μοντέλα που έχουν δοκιμαστεί σε άλλες χώρες, όπως η Ολλανδία, και έχουν οδηγήσει σε εκπληκτικά βήματα προόδου.

▼ **Με ποιον τρόπο εκτιμάτε ότι μπορεί να υπάρξει σύνδεση και συνεργασία των Ερευνητικών Κέντρων με τα Πανεπιστήμια και ΤΕΙ;**

▲ Στο νέο νόμο δίνεται μεγάλη έμφαση στον ερευνητή και στην ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ ερευνητικών κέντρων, πανεπιστημίων και ΤΕΙ, γεγονός που σηματοδοτεί μια κινητικότητα μεταξύ των δύο αυτών χώρων. Διευκολύνονται οι επιστημονικές επισκέψεις ερευνητών, ξένων και Ελλήνων που εργάζονται στο εξωτερικό ή στην Ελλάδα. Παράλληλα, οι ερευνητές από τον ιδιωτικό τομέα θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να διδάσκουν σε Πανεπιστήμια ή να ασχολούνται με την έρευνα σε σχετικά Ινστιτούτα/Κέντρα για κάποιο χρονικό διάστημα. Ερευνητές θα μπορούν πλέον επίσημα να συμμετέχουν σε μεταπτυχιακά προγράμματα, να διδάσκουν στα πανεπιστήμια, ή και το αντίστροφο, δηλαδή καθηγητές θα μπορούν να απασχολούνται σε ερευνητικά κέντρα για κάποιους μήνες. Με τον τρόπο αυτό, όπως συμβαίνει στα συγκοινωνούντα δοχεία, θα υπάρχει διακίνηση της γνώσης, της επιστήμης και της τεχνολογίας μεταξύ Ερευνητικών Κέντρων, Πανεπιστημίων και επιχειρήσεων.

▼ **Σύμφωνα με πρόσφατες ευρωπαϊκές εκθέσεις, η Ελλάδα βρίσκεται κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο στους περισσότερους δείκτες έρευνας και καινοτομίας. Πώς θα σχολιάζατε το γεγονός; Με ποιον τρόπο μπορεί να καλυφθεί η υστέρηση της Ελλάδας όσον αφορά τη χρηματοδότηση της έρευνας;**

▲ Πράγματι, είναι απογοητευτικό να βλέπει κανείς τις δαπάνες για την έρευνα να μειώνονται από 0,65% του ΑΕΠ το 2001 σε 0,58% το 2005. Η γνώμη μου είναι ότι πρέπει τόσο ο ιδιωτικός τομέας να αναπτύξει ουσιαστικές πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της έρευνας, όσο και το κράτος να είναι καλύτερη, εάν αυξανόταν σταδιακά αυτό το ποσοστό στο 1-1,5%. Η έρευνα είναι πλέον επάγγελμα αλλά και κόμψυ με υψηλό κόστος. Τι θα συνέβαινε εάν διπλασιαζόταν το ποσό που διατίθεται για την έρευνα; Θα είχαμε νέες κοιτίδες έρευνας, ποιότητα στην εκπαίδευση, νέες τεχνολογίες, βελτιωμένη ποιότητα σε όλους τους δείκτες/τομείς: καλύτερη ποιότητα τροφίμων, υγείας, περιβάλλοντος, κ.λπ.

Όλα αυτά στηρίζονται σε προηγούμενες εμπειρίες. Στην Ιαπωνία, πριν από 10 χρόνια, όταν οι εξαγωγές είχαν μειωθεί, με το που διπλασιάστηκαν τα χρήματα για τη βασική έρευνα, οι εξαγωγές αυξήθηκαν 100% στον τρίτο χρόνο. Αντιλαμβάνεστε, λοιπόν, ότι οι επενδύσεις στην έρευνα οδηγούν γρήγορα σε σημαντικά αποτελέσματα, αρκεί να υπάρχει ορθολογισμός και σωστός σχεδιασμός.

Εδώ θα αναφερθώ σε ένα ιστορικό γεγονός που συνέβη στη Γαλλία γύρω στο 1930. Ο Υπουργός Οικονομίας της Γαλλίας, ταξιδεύοντας με ένα τρένο της

εποχής, εντυπωσιάστηκε από το γεγονός ότι τα βαγόνια της πρώτης και της δεύτερης θέσης ήταν γεμάτα. Ωστόσο, όταν πήγε στο πρώτο βαγόνι, είδε δυο ανθρώπους να ρίχνουν κάρβουνο στη μηχανή και, καθώς θεώρησε πως ξόδευαν πολύ κάρβουνο, ζήτησε να αποκοπεί το μπροστινό βαγόνι από τα υπόλοιπα με τις προφανείς συνέπειες. Το ίδιο παράδειγμα ισχύει και για την έρευνα. Αν αποκόψει την ατμομηχανή, δηλαδή την έρευνα και την ενίσχυση της γνώσης, το τρένο, δηλαδή η οικονομία, δεν θα μπορεί να κινηθεί. Δεν γίνεται να αποκόβεται το βαγόνι που παράγει την κινητήρια δύναμη, δηλαδή την επένδυση στην έρευνα που παράγει γνώση και μακροπρόθεσμα οδηγεί στην ανάπτυξη και την ευημερία της χώρας.

▼ **Πιστεύετε ότι πρέπει να αλλάξει η νοοτροπία των ερευνητών όσον αφορά την έρευνα και την αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων; Πόσο δύσκολη είναι η αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων; Υπάρχουν περιθώρια αποτελεσματικής συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα;**

▲ Η αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων είναι η "αχίλλειος φτέρνα" του ερευνητικού συστήματος στην Ελλάδα, αλλά και στην υπόλοιπη ΕΕ. Υλοποιούνται ερευνητικά έργα, τις περισσότερες φορές με επιτυχία, αλλά τα αποτελέσματα δεν αξιοποιούνται. Με άλλα λόγια, δεν υπάρχει ο θεσμός της εύκολης κατοχύρωσης των ευρεσιτεχνιών, αλλά ούτε και ο ιδιωτικός τομέας δείχνει ανάλογο ενδιαφέρον.

Στην Αμερική, για παράδειγμα, τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα υποβάλλουν αιτήσεις για 100-200 διπλώματα ευρεσιτεχνίας το χρόνο, με την προσδοκία να επιτύχει η μία από αυτές για να γίνει η απόσβεση των σχε-

“Ο ρόλος των ερευνητών και του ΕΙΕ είναι αφενός, να παράγουν γνώση, να δημοσιεύουν και να συμμετέχουν σε προγράμματα και αφετέρου, να συμβάλλουν στη διάδοση της επιστήμης και του πολιτισμού στην κοινωνία”

τικών δαπανών. Θα πρέπει και εδώ να αλλάξουν η νοοτροπία, οι δομές και η νομοθεσία, ώστε να δίνονται κίνητρα στον ερευνητή για να σκέφτεται όχι μόνο τη δημιουργία και την αναγνώριση μιας δημοσίευσης, αλλά και τα οικονομικά οφέλη ενός ερευνητικού αποτελέσματος. Τι σημαίνει αυτό; Να αποκτήσει μια πατέντα η οποία, όταν αξιοποιηθεί εμπορικά, να αποδώσει κέρδος στο Ερευνητικό Κέντρο ή τη χώρα, αλλά και στην ίδια την ομάδα ή τον ερευνητή. Αυτό είναι ένα κίνητρο για να αρχίσουν οι ερευνητές να σκέφτονται πιο τεχνοοικονομικά.

Στην Αμερική και σε μικρότερο βαθμό στην Ευρώπη, πολλοί ερευνητές έχουν, για παράδειγμα, 50 δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά και άλλες τόσες πατέντες. Εδώ στην Ελλάδα, οι ερευνητές μπορεί να έχουν 200 δημοσιεύσεις και καμία πατέντα. Δεν υπάρχει το κατάλληλο περιβάλλον. Στα Πανεπιστήμια υπάρχουν βέβαια Επιτροπές Ερευνών που μπορεί να βοηθήσουν, αλλά η διαδικασία είναι δύσκολη και το κόστος υψηλό, οπότε οι ερευνητές προτιμούν να περιοριστούν στη δημοσίευση. Η Πολιτεία πρέπει να διαμορφώσει την αλλαγή αυτής της νοοτροπίας και να απλοποιήσει τις διαδικασίες, ώστε ο ερευνητής εύκολα, χωρίς να ξοδεύει χρήμα και χρόνο, να μπορεί να κατοχυρώνει τις ευρεσιτεχνίες του.

▼ **Μία από τις δραστηριότητες για τις οποίες το ΕΙΕ είναι γνωστό στο ευρύτερο κοινό είναι η διοργάνωση ομιλιών, συνεδρίων σε διάφορους επιστημονικούς τομείς, αλλά και μια σειρά εκδόσεων. Πώς βλέπετε το ρόλο των επιστημόνων μέσα στην κοινωνία; Με ποιον τρόπο μπορούν να συμβάλουν ενεργά στην προβολή και κατανόηση της επιστήμης από το ευρύ κοινό;**

▲ Το 2005 είχε καθιερωθεί από την ΕΕ ως "έτος ερευνητή" και δαπανήθηκαν αρκετά χρήματα για να προβληθεί και να διαδοθεί στην κοινωνία ο ρόλος του επιστήμονα. Ο επιστήμονας είναι αυτός που με σύνεση και αφοσίωση κάνει τη δουλειά του, αλλά δεν πρέπει να είναι κλεισμένος στο γραφείο του και να μην αντιλαμβάνεται τα μηνύματα της κοινωνίας. Η έρευνα έχει γίνει πια επάγγελμα και οι ερευνητές πρέπει να κάνουν τη δουλειά τους, αλλά και να διαδίδουν στην κοινωνία τα αγαθά της έρευνάς τους.

Αυτή είναι και η δική μας προσπάθεια στο ΕΙΕ. Το Ίδρυμα έχει αποκτήσει πια τη μορφή μιας κοιτίδας ανάδειξης του πολιτισμού καθώς στο αμφιθέατρο φιλοξενούμε καθημερινά εκδηλώσεις, είτε δικές μας είτε άλλων φορέων. Πολλές φορές η αίθουσα είναι κατάμεστη, ενώ έχουν προσκληθεί ακόμα και Νομπελίστες για να μιλήσουν τόσο για τις τελευταίες εξελίξεις της επιστήμης, όσο και για επιμορφωτικά θέματα ή ζητήματα που αφορούν την κοινωνία. Το τελευταίο διάστημα πραγματοποιείται μάλιστα μια σειρά

εκδηλώσεων για να προβληθούν τα επιτεύγματα των Ινστιτούτων του ΕΙΕ.

Επομένως, ο ρόλος των ερευνητών και του ΕΙΕ είναι, αφενός, να παράγουν γνώση, να δημοσιεύουν και να συμμετέχουν σε προγράμματα και, αφετέρου, να συμβάλλουν στη διάδοση της επιστήμης και του πολιτισμού στην κοινωνία. Και αυτό γίνεται στο ΕΙΕ, στη καρδιά της Αθήνας, με έναν καλό και αποτελεσματικό τρόπο. Για όλες τις κοινωνικού χαρακτήρα εκδηλώσεις ακολουθούν εκδόσεις βιβλίων, που γίνονται με επιμέλεια των ανθρώπων του ΕΙΕ και έχουν εκπληκτική απήχηση στην κοινωνία.

▼ **Πέρα από Διευθυντής του ΕΙΕ, είστε και ερευνητής στον τομέα της Βιοχημείας. Πώς θα σχολιάζετε την εξέλιξη της επιστημονικής έρευνας για τα επόμενα χρόνια;**

▲ Ναι, διδάσκω Βιοχημεία και Βιοτεχνολογία περισσότερα από 25 χρόνια. Ο προηγούμενος αιώνας ήταν ο αιώνας της Φυσικής και της Χημείας. Ο νέος αιώνας, του οποίου τα επιτεύγματα έχουμε ήδη δει τα τελευταία 20 χρόνια, θεωρείται ο αιώνας των βιολογικών επιστημών.

Ήδη, με την αποκρυπτογράφηση του γονιδιώματος γίνεται προσπάθεια να αναλυθούν πολλές από τις γενετικές ασθένειες και να βρεθούν νέα φάρμακα, λιγότερο τοξικά, τα λεγόμενα μοριακά φάρμακα που θα στηρίζονται πάνω σε συγκεκριμένες αλληλουχίες του DNA. Καθώς σήμερα γνωρίζουμε τις διαφορές του φυσιολογικού και του καρκινικού κυττάρου, υπάρχει βαθιά η ελπίδα ότι πολλές μορφές καρκίνου θα αρχίσουν σιγά-σιγά να θεραπεύονται. Η εξέλιξη της Βιολογίας θα οδηγήσει σε νέα εργαλεία και τεχνολογίες, με καταπληκτικά αποτελέσματα, για καλύτερη ποιότητα ζωής, καλύτερα φάρμακα, καλύτερα τρόφιμα, περαιτέρω βελτίωση της μακροζωίας μας.

Οι γνώσεις αυτές μάλιστα μπορεί να οδηγήσουν ακόμη και στη δημιουργία ζωής στο δοκιμαστικό σωλήνα. Με άλλα λόγια, γνωρίζοντας τα συστατικά που έχει ένα κύτταρο καθώς και τους μηχανισμούς του, μπορούμε να σχεδιάσουμε πειράματα που θα μας δώσουν την πληροφορία για το πώς σχηματίστηκε το πρώτο κύτταρο, πώς θα σχηματιστεί in vitro η πρώτη μορφή ζωής, το πρώτο κύτταρο, οι μικροοργανισμοί, αλλά και τα πολύπλοκα κύτταρα των ανωτέρων θηλαστικών.

Φτάνουμε πλέον σε ένα σημείο όπου η συσσωρευμένη πληροφορία των βιολογικών συστημάτων θα μπορεί να αξιοποιείται από τα μεγάλα υπολογιστικά συστήματα. Βλέπουμε ήδη, π.χ., τα πρώτα αποτελέσματα της θεραπευτικής κλωνοποίησης, η οποία μπορεί να μας οδηγήσει σε εντυπωσιακή βελτίωση της ζωής μας. ■

European Innovation Scoreboard 2005
<http://www.trendchart.org>

EU Industrial R&D Investment Scoreboard 2005
<http://eu-iriscoreboard.jrc.es>

2006-Aho Group Report
"Creating an Innovative Europe"
http://europa.eu.int/invest-in-research/index_en.htm

European Innovation Policy (Europa)
<http://europa.eu.int/comm/enterprise/innovation>

European Innovation Policy (CORDIS)
<http://cordis.europa.eu.int/innovation>

European Commission – DG Research
<http://europa.eu.int/comm/research>

Commissioner's Janez Potočnik website
http://europa.eu.int/comm/commission_barroso/potocnik

Υπουργείο Ανάπτυξης
<http://www.ypan.gr>

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ)
<http://www.gsrt.gr>

Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Τεχνολογίας (ΕΣΕΤ)
<http://eset.certh.gr>

Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών
<http://www.eie.gr>

Ελληνικός κόμβος CORDIS
<http://cordis.europa.eu.int/greece>

"Έρευνα & Καινοτομία":
Ο ελληνικός δικτυακός τόπος για θέματα έρευνας, τεχνολογίας και καινοτομίας
<http://www.ekt.gr/research>